

การจัดการองค์ความรู้
(Knowledge Management : KM)

เรื่อง การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร

โดย
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.๒๕๖๗

การจัดการองค์ความรู้
(Knowledge Management)

เรื่อง การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร

*****

สุรัตน์ ธีรชานนท์
ผู้อำนวยการนิคมสหกรณ์ชัยบาดาล

กรมส่งเสริมสหกรณ์มีบทบาทหลักในการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง สามารถเป็นที่พึ่งให้กับสมาชิกได้อย่างมั่นคง พร้อมกับการกำกับสหกรณ์ให้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง และเป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรให้กับเกษตรกร โดยใช้กลไกสหกรณ์ในการขับเคลื่อน โดยเชื่อว่า การรวมกลุ่ม" เพื่อดำเนินธุรกิจร่วมกันในรูปแบบสหกรณ์นั้น นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพและสวัสดิการของสมาชิกสหกรณ์เองแล้ว ยังมุ่งสร้างประโยชน์เพื่อให้นักในชุมชนได้ "ดูแลกัน" "พึ่งพาอาศัยกัน" ช่วยกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะใน "ด้านเกษตรกรรม" การรวมกลุ่มจะช่วยลดต้นทุนการผลิต ขยายช่องทางการตลาด สร้างอำนาจต่อรอง จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน

จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ สมาชิกมีการทำการเกษตรหลายด้าน เช่น การทำนา ทำไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์เช่น โคนม โคเนื้อ แพะแกะ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่ส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดความรับผิดชอบ เช่น การใช้น้ำและพลังงานอย่างฟุ่มเฟือย ประกอบกับการขาดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี เป็นผลให้สิ่งเหล่านี้เป็นการสิ้นเปลืองน้ำโดยไม่จำเป็น การใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมากเกินไป ทำให้สารพิษซึมลงไปในดิน และแหล่งน้ำทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากร และเคลื่อนไปสู่อนาคตที่ยั่งยืน โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งมีการใช้เทคนิคใหม่ เช่น หุ่นยนต์, GPS, การตรวจสอบสภาพดิน, สภาพอากาศและการทำแผนที่แหล่งน้ำและ IoT (Internet of Things) เป็นต้น เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้ภาคการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีผลกำไรปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีการเกษตรที่เปลี่ยนแปลงไปได้เปิดมุมมองใหม่ของเกษตรกร นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของผลผลิตในพื้นที่เกษตรกรรมและที่สำคัญมากคือการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทุกวันนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มีอยู่ทุกด้านเพื่อทำให้เกษตรกรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด เทคโนโลยีการเกษตร คือการใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและผลกำไรในภาคเกษตรกรรม ฟาร์มที่ทันสมัยและการทำเกษตรกรรมในปัจจุบันนั้นแตกต่างจากในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งเรื่องของการใช้ระบบเซ็นเซอร์ในอุปกรณ์ เครื่องจักรเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ด้วย เกษตรกรรมในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนเช่นหุ่นยนต์เซ็นเซอร์อุณหภูมิและความชื้นการถ่ายภาพทางอากาศและเทคโนโลยี GPS อุปกรณ์เหล่านี้ และการทำเกษตรแม่นยำ ช่วยให้เกษตรกรสามารถทำกำไรได้มากขึ้น กระบวนการทำการเกษตรมีประสิทธิภาพ ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลพบุรี มีภารกิจที่ดูแลสหกรณ์ จำนวน ๗๕ สหกรณ์ เป็นสหกรณ์ภาคการเกษตร ๓๘ แห่ง และกลุ่มเกษตรกร จำนวน ๑๐๒ แห่ง ซึ่งมีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจการรับฝากเงิน ธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจการรวบรวมผลิต และธุรกิจการให้บริการ ซึ่งปัจจุบันสหกรณ์ภาคการเกษตรประสบปัญหา เนื่องจากสมาชิกไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรมักประสบปัญหาภัยแล้ง และโรคแมลงระบาด คุณภาพผลผลิตต่ำ ทำให้ได้ผลผลิตไม่เพียงพอประกอบกับราคาผลผลิตตกต่ำ จึงประสบปัญหาในการมีหนี้ค้ำกับสหกรณ์

การประกอบอาชีพของสมาชิกเป็นการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ เชิงเดี่ยว ปลูกได้เพียงฤดูกาลเดียวในรอบหนึ่งปี ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม เนื่องจากขาดความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ ทำให้คุณภาพผลผลิตต่ำ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้

จึงควรที่จะมีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิก เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตร หรือพัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพ และมีปริมาณผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้น จะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้สามารถชำระหนี้สหกรณ์และไม่มีหนี้ค้างต่อสหกรณ์

ขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นตอนการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร ในจังหวัดลพบุรี มีขั้นตอนดำเนินการได้ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

ศึกษาข้อมูลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ว่าสามารถให้บริการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้ตามความต้องการแล้วหรือยัง เพื่อปรับปรุงการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เช่น ธุรกิจ สินเชื่อ ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจให้บริการทางการเกษตร เป็นต้น โดยให้หลักการบริหารจัดการที่ดี ๔ M ในการวิเคราะห์ธุรกิจ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้ว จึงหาแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งควรแก้ไขที่ต้นเหตุแห่งปัญหา ตัวอย่าง เช่น

การวิเคราะห์ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์นิคมลำนารายณ์ จำกัด

(๑) สมาชิก (man) สมาชิกยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก เพราะถูกบังคับจากการเป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์ จึงต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์ด้วย จึงทำธุรกิจกับสหกรณ์น้อย ยกเว้นธุรกิจสินเชื่อมีสมาชิกมีส่วนร่วมมาก แต่จำนวนหนี้ค้างเพิ่มมากขึ้นทุกปี เหตุเพราะสมาชิกมีการประกอบอาชีพขาดทุนจากการทำการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการเกษตรให้สมาชิกเพิ่มขึ้น

(๒) เงินทุน (Money) สหกรณ์ดำเนินธุรกิจโดยใช้เงินทุนภายนอกมากกว่าเงินทุนภายในมีการกู้ยืมจาก กองทุนพัฒนาสหกรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มาดำเนินธุรกิจ ธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ แต่จากปริมาณหนี้ค้างชำระสูงขึ้นทุกปี จะต้องมีการติดตามเร่งรัดหนี้สินอย่างเป็นระบบ ไม่เช่นนั้นสหกรณ์อย่างขาดทุน จากการถูกตั้งเพื่อหนี้สงสัยสูญตามระบบบัญชีและจะทำให้ขาดสภาพคล่อง

ดังนั้น สหกรณ์ต้องมีการวางแผนการใช้เงินทุนในการดำเนินธุรกิจ และติดตามหนี้ค้างชำระ

(๓) อุปกรณ์การตลาด (Material) สหกรณ์มีอุปกรณ์การตลาด เช่น ฉางข้าว แต่ไม่ได้ประโยชน์เพียงใช้เก็บ ปูย ยาปราบศัตรูพืช และทำเป็นที่จอดรถ ส่วนการรวบรวมผลผลิตใช้ลานตาก รับซื้อมันสำปะหลัง ในบางฤดู ธุรกิจการให้บริการการเกษตร สหกรณ์มีการให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร เช่น รถบรรทุก เพื่อใช้บรรทุกมันสำปะหลัง รถไถ และโดรนฉีดยาฆ่าแมลง แต่สมาชิกไม่ค่อยให้ความสนใจมากนัก เนื่องจากพื้นที่ห่างไกล ต้องรอคิวในการใช้บริการ และค่าบริการใกล้เคียงกับผู้รับจ้างรายอื่น

ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์การตลาดที่มีให้เต็มประสิทธิภาพ และวางแผนธุรกิจการให้บริการร่วมกับสมาชิก

(๔) การบริหารจัดการ (Management) คณะกรรมการยังขาดความรู้ในการบริหารไม่มีการวางแผนดำเนินธุรกิจ ให้ความสำคัญแต่ธุรกิจสินเชื่อ เพราะทำง่าย

ดังนั้นจึงต้องพัฒนาให้คณะกรรมการมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการ มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการบริหารสหกรณ์

เมื่อวิเคราะห์แล้ว จึงนำบทวิเคราะห์ไปหาแนวทางการแก้ไขปัญหาซึ่งปัญหาของสหกรณ์นิคมลำนารายณ์ จำกัด คือ ปัญหาหนี้ค้างชำระ สาเหตุ เนื่องจากสมาชิกไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบ

อาชีพด้านการเกษตรมักประสบปัญหาภัยแล้ง และโรคแมลงระบาด คุณภาพผลผลิตต่ำ ทำให้ได้ผลผลิตไม่เพียงพอประกอบกับราคาผลผลิตตกต่ำ จึงควรแนะนำส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ โดย

๒. สำรวจจัดเก็บและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการประกอบอาชีพของสมาชิกสหกรณ์

สำรวจจัดเก็บข้อมูลของสมาชิกเป็นรายบุคคล โดยวิธีการจัดทำแบบสอบถามข้อมูลการประกอบอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ ที่มีรายละเอียดที่ต้องการทราบ ว่ามีการทำเกษตร ประเภท ชนิดใด มีปริมาณผลผลิต คุณภาพ ราคา แหล่งจำหน่าย ต้นทุนการผลิต รายได้ รายจ่าย และศึกษาวิเคราะห์ เพื่อแบ่งกลุ่มประเภทของการพัฒนาและส่งเสริมว่าควรดำเนินการเช่นไร เช่น

(๑) ประเภทที่ควรปรับปรุงการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรแบบทันสมัย เพื่อเพิ่มปริมาณหรือคุณภาพของผลผลิต โดยวิเคราะห์จากการที่สมาชิกมีการประกอบอาชีพแล้วได้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำ จึงควรปรับเปลี่ยนสายพันธุ์ และเทคนิคการให้น้ำ หรือปุ๋ยเคมีที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

(๒) ประเภทที่ควรปรับเปลี่ยนอาชีพหรือการผลิต โดยวิเคราะห์จากสมาชิกที่ทำการผลิตไม่ได้ผล อาจเกิดจากสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม จึงควรปรับเปลี่ยนการผลิตจากปลูกพืชเป็นเลี้ยงสัตว์หรือจากพืชไร่เป็นไร่นาสวนผสม หรือทำการเกษตรอินทรีย์ ตามความเหมาะสมของพื้นที่

(๓) ประเภทที่ควรประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ โดยวิเคราะห์จากสมาชิกที่ทำการเกษตรแล้วมีรายได้น้อย แต่ยังมีพื้นที่เหลือที่จะทำอาชีพอื่นเพิ่มเติมได้ หรือแนะนำให้ทำการเกษตรชนิดใหม่เพิ่มเติม

จึงต้องส่งเสริมให้สมาชิกได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางการเกษตรทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ความรู้ความสามารถในการผลิต การวางแผน พฤติกรรม ความคิดการจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการผลิต เพื่อให้สามารถบริหารจัดการที่ดีในการทำการเกษตรได้

๓. จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์

จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการดำเนินการ คณะกรรมการที่ได้รับมอบหมาย ผู้จัดการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อ เป็นคณะทำงาน โดยขอมติคณะกรรมการ ในที่ประชุมคณะกรรมการ เพื่อจัดทำประกาศและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของสมาชิก ต่อไป

๔. ประชุมคณะทำงานเพื่อชี้แจงการดำเนินงาน

จัดประชุมคณะทำงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการให้คณะทำงานทราบ เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ และนำข้อมูลการประกอบอาชีพของสมาชิก และผลการวิเคราะห์ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ที่ได้ศึกษา เสนอในที่ประชุมคณะทำงานเพื่อหาแนวทางในการดำเนินการ และวางแผนการดำเนินการร่วมกัน เมื่อมีความเข้าใจแล้วควรจัดทำเป็นโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสมาชิก เพื่อเสนอขออนุมัติโครงการจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนิน ต่อไป

๕. ประสานหน่วยงานในการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแก่สมาชิก

ประสานกับหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษา เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด คณะเทคโนโลยีการเกษตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ หรือบริษัทเอกชนที่มีองค์ความรู้ในการทำการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมแบบใหม่ในการปรับปรุง พัฒนาการทำการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการให้การฝึกอบรมและแนะนำการทำการเกษตรที่ดีให้แก่สมาชิก เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตเพิ่มคุณภาพผลผลิต หรือประกอบอาชีพเสริมหรือปรับเปลี่ยนอาชีพ รวมทั้งประสานแหล่งจำหน่ายแหล่งรับซื้อผลผลิตที่เป็นธรรมแก่สมาชิก

๖. ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์ในนิคมสหกรณ์

ดำเนินการส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิก โดยรวบรวมรายชื่อสมาชิกเพื่อจัดตั้งกลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลของสมาชิกแล้ว ได้แก่ (๑) ประเภทที่ควรปรับปรุงการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรแบบทันสมัยเพื่อเพิ่มปริมาณหรือคุณภาพของผลผลิต (๒) ประเภทที่ควรปรับเปลี่ยนอาชีพหรือการผลิต (๓) ประเภทที่ควรประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้การอบรมสมาชิกได้ถูกต้องตาม

ความต้องการ รวมทั้งสหกรณ์ควร จัดหาทุนในการประกอบอาชีพ ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต แนะนำการผลิต รวบรวมผลผลิตตามการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และแนะนำการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งสหกรณ์ อาจกำหนดข้อบังคับ หรือระเบียบในการส่งเสริมและให้การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพแก่สมาชิกก็ได้ เช่น

ข้อบังคับสหกรณ์นิคมชัยบาดาล จำกัด พ.ศ.๒๕๔๕ การส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรกรรม

ข้อ ๒๔. การส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรกรรม สหกรณ์จะร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางภาครัฐและเอกชนเพื่อเผยแพร่อาชีพการเกษตรในหมู่สมาชิกโดยวิธีอบรมแนะนำดำเนินการทดลอง ค้นคว้าและปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง

คณะกรรมการดำเนินการอาจเชิญเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีความรู้ความชำนาญทางการเกษตรอย่างหนึ่งอย่างใด มาแนะนำชักจูงสมาชิกให้เข้าถึงหลักวิธีการ การดำเนินการและการประกอบการเกษตรอันถูกต้องทันสมัย เพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพตามที่ต้องการ ในการนี้คณะกรรมการดำเนินการอาจกำหนด หรือชี้ชวนให้สมาชิกปฏิบัติตามวิธีการเกษตรอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำแนะนำนั้น ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพพร้อมกันก็ได้สมาชิกพึงต้องปฏิบัติตามด้วยความพร้อมเพรียงกันการจัดให้มีเครื่องทุ่นแรง อุปกรณ์การผลิตและการแปรรูป

ข้อ ๒๕. การจัดให้มีเครื่องทุ่นแรง และอุปกรณ์การผลิตและการแปรรูป สหกรณ์อาจจัดให้มีเครื่องทุ่นแรง และอุปกรณ์การผลิตและการแปรรูปเพื่อใช้ในกิจการของสหกรณ์ และหรือเพื่อให้สมาชิกใช้ รวมทั้งกำหนดอัตราค่าเช่า ค่าบริการและอื่น ๆ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์ การจัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย และการแปรรูปผลผลิตของสมาชิก

ข้อ ๒๖. การจัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย สหกรณ์อาจจัดหาสิ่งของที่ใช้ในการเกษตรเครื่องอุปโภคบริโภค และสิ่งของอย่างอื่น ซึ่งบรรดาสมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

ข้อ ๒๗. การรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก สหกรณ์อาจจัดให้มีอุปกรณ์หรือพาหนะเพื่อเก็บรักษา รับฝาก หรือขนส่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิก โดยปลอดภัยและประหยัดและจัดการขายหรือแปรรูปออกขายทั้งสิ้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

๗. ติดตามผลการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์

ต้องมีการติดตามผลการดำเนินการอย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามจับเก็บข้อมูลหลังการพัฒนา และส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิก ว่ามีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร พร้อมกับแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

๘. สรุปผลการดำเนินให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องทราบ

สรุปผลการดำเนินงาน โดยจัดทำข้อมูลเปรียบเทียบรายรับ – รายจ่าย ปริมาณผลผลิต และคุณภาพของผลผลิต ระหว่างที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพ และหลังจากดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแล้ว ให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องทราบ

ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไข

การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ อาจมีข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไข ดังนี้

๑. การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเกษตรเพื่อให้สมาชิกมีการปรับเปลี่ยนอาชีพ สมาชิกอาจไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากมีหน่วยงานและบริษัทเอกชนหลายบริษัทเข้ามาส่งเสริมอาชีพให้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์บางชนิดแล้ว เมื่อได้เข้าจำหน่ายพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ได้แล้ว มีการทอดทิ้งสมาชิก หลบหนี ไม่มีตลาดรองรับ ทำให้สมาชิกไม่เชื่อมั่นในการแนะนำส่งเสริมอาชีพ ของหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชนที่เข้ามาแนะนำส่งเสริม

แนวทางแก้ไข ต้องมีการทำพันธสัญญาในการผลิต โดยสหกรณ์ต้องเป็นผู้ดูแลให้มีการปฏิบัติตามสัญญา ไม่ควรปล่อยให้มีการทำสัญญาระหว่างเกษตรกรกับบริษัทโดยลำพัง และไม่มี การควบคุมจากสหกรณ์หรือหน่วยงาน

๒. การส่งเสริมให้สมาชิกมีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งอาจทำได้ แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ค้างได้

แนวทางแก้ไข สหกรณ์อาจจัดทำโครงการหรือเปิดวงเงินกู้พิเศษให้แก่สมาชิกที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยพิเศษ ให้เพื่อเป็นแรงจูง โดยใช้สมุดบัญชีครัวเรือนเป็นหลักฐานในการให้กู้

๓. การบริหารจัดการไร่นา ที่สามารถมารอดควบคุมได้ ต้องใช้องค์ความรู้ร่วมกับเครื่องมือหรือเทคโนโลยีการเกษตรขั้นสูง ซึ่งอาจมีการใช้ แอปพลิเคชัน (Application) หรือสมาร์ทโฟน (smart phone) ระดับสูงและมีราคาแพง ในการวิเคราะห์ ตัวแปร เช่นสภาพดินฟ้าอากาศ ปัจจัยการผลิต

แนวทางการแก้ไข อาจต้องคัดเลือกสมาชิกที่พื้นฐานการศึกษาที่สูงพอสมควรอย่างน้อย ต้องพออ่านภาษาอังกฤษหรือใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการไร่นาที่ดี

๔. ความหลากหลายของการประกอบอาชีพ ของสมาชิกอาจทำให้เกิดความยุ่งยากในการพัฒนาและแนะนำส่งเสริมการประกอบอาชีพ

แนวทางแก้ไข ต้องแนะนำและส่งเสริมในลักษณะที่เป็น การประกอบอาชีพที่มีช่องทาง และตัวเลือกที่หลากหลายให้สมาชิกเป็นผู้เลือกแนวทาง

๕. ความต้องการของสมาชิกที่จะใช้เทคโนโลยีในการผลิต สมาชิกอาจไม่มีความสนใจและไม่เคยรับรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย

แนวทางแก้ไข ต้องให้ความรู้แก่สมาชิกเรื่องเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตจนกว่าสมาชิก จะมีความเข้าใจและมีความต้องการเรียนรู้หรือใช้งาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การส่งเสริมพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์ ประโยชน์ที่สมาชิกและสหกรณ์ได้รับจากการดำเนินการ ดังนี้

๑. สมาชิกได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ โดยการได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแบบใหม่

๒. สมาชิกมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตร มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานหรือประกอบอาชีพเสริม ให้พัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพ และมีปริมาณผลผลิตต่อไร่ และคุณภาพผลผลิตที่สูงขึ้น

๓. สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถจะชำระหนี้ได้

๔. สหกรณ์มีความเข้มแข็งสามารถเป็นที่พึ่งให้กับสมาชิกได้อย่างมั่นคง

๕. ดำเนินการตามแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด ตามวัตถุประสงค์และภารกิจของกรมส่งเสริมสหกรณ์

การจัดทำรายงานการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพสมาชิกสหกรณ์ ภาคการเกษตร

กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีนโยบายการแก้ไขปัญหาหนี้สิน
สมาชิกสหกรณ์ สร้างกลุ่มอาชีพ สนับสนุน การแปรรูปสินค้า
เกษตร เข้าถึงเงินทุน มีเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย
ปรับปรุงกระบวนการแปรรูป สร้างมูลค่าสินค้าเกษตร ยกกระดับ
รายได้ ตามนโยบาย “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้
สมาชิกสหกรณ์” และพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกสหกรณ์

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ศึกษาข้อมูลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์
2. สำรวจจัดเก็บและศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลการประกอบอาชีพของสมาชิกสหกรณ์
3. จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์
4. ประชุมทำงานเพื่อชี้แจงการดำเนินงาน
5. ประสานหน่วยงานในการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแก่สมาชิก
6. ดำเนินการการส่งเสริมพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์
7. ติดตามผลการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาอาชีพสมาชิกสหกรณ์
8. สรุปผลการดำเนินให้คณะกรรมการดำเนินการผู้เกี่ยวข้องทราบ

ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไข

- สมาชิกอาจไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เชื่อมั่นในการแนะนำส่งเสริมอาชีพ**
แนวทางแก้ไข ต้องมีการทำพันธะสัญญาในการผลิต โดยสหกรณ์ต้องเป็นผู้ดูแล ให้มีการปฏิบัติตามสัญญา
- การให้สมาชิกมีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ซึ่งอาจทำได้ แต่ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาหนี้ค้างได้**
แนวทางแก้ไข สหกรณ์อาจจัดทำโครงการหรือเปิดวงเงินกู้พิเศษให้แก่สมาชิก เพื่อเป็นแรงจูง
- การบริหารจัดการไร่นา ที่สามารถควบคุมได้ ต้องใช้องค์ความรู้ชั้นสูง**
แนวทางการแก้ไข ต้องคัดเลือกสมาชิกที่พื้นฐานการศึกษาที่สูงพอสมควรอย่างน้อยต้องพออ่านภาษาอังกฤษหรือใช้เทคโนโลยีชั้นสูงได้

4. ความหลากหลายของการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ

แนวทางแก้ไข ต้องแนะนำลักษณะที่มีตัวเลือกที่หลากหลายและให้สมาชิกเป็นผู้เลือกแนวทาง

5. สมาชิกอาจไม่มีความสนใจและไม่เคยรับรู้เรื่องและไม่ยอมรับเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย

แนวทางแก้ไข ต้องให้ความรู้แก่จนกว่าสมาชิกจะมีความเข้าใจและมีความต้องการเรียนรู้หรือใช้งาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สมาชิกได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
2. สมาชิกมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตร ให้มีคุณภาพ และมีปริมาณ และคุณภาพที่สูงขึ้น
3. สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น
4. สหกรณ์มีความเข้มแข็งสามารถเป็นที่พึ่งให้กับสมาชิกได้อย่างมั่นคง
5. ดำเนินการตามภารกิจของกรมส่งเสริมสหกรณ์ .